

- Международ. акад. психол. наук, Яросл. регион. отд-ние РПО. – М. ; Ярославль : Ремдер, 2003. – 182 с.
16. Дзюба Т. Конфліктологічна компетентність директора школи / Т. Дзюба // Шлях освіти. – 2004. – № 1. – С. 29–34.
 17. Козич І. В. Формування конфліктологічної компетентності соціального педагога в умовах магістратури : дис. на здобуття ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.05 / Козич Ірина Володимирівна. – Запоріжжя, 2008. – 254 с.
 18. Воронцова О. В. Конфліктність та конфліктна компетентність особистості / О. В. Воронцова, Ю. Данечкіна // Збірник наукових праць «Вісник Національного університету водного господарства та природокористування». – Рівне, 2006. – Вип. 3 (35). – С. 302–307.
 19. Нікіфорова Л. Б. Роль та значення емоційної культури в професійній діяльності майбутнього менеджера [Електронний ресурс] / Л. Б. Нікіфорова // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – Житомир, 2007. – Вип. 34. – С. 111–114. – Режим доступу : <http://eprints.zu.edu.ua/1626/1/07nlbdmm.pdf>. – Назва з екрана.
 20. Любимова Г. Ю. Психология конфликта / Г. Ю. Любимова. – М. : Педагогическое общество России, 2004. – 160 с.
 21. Щербакова О. И. Проблема развития конфликтологической культуры личности в образовании [Електронний ресурс] / О. И. Щербакова // «Письма в Эмиссия. Оффлайн» – электронное научное издание (электронный научно-педагогический журнал). The Emissia. Offline Letters. – 2008. – Режим доступу : <http://www.emissia.org/offline/2008/1274.htm>. – Назва з екрана.
 22. Гірник А. М. Основи конфліктології : навч. посіб. / А. М. Гірник. – К. : Києво-Могилянська академія, 2010. – 222 с.

S. Fil

DEFINITION, CONTENT AND STRUCTURE OF THE CONFLICT RESOLUTION COMPETENCE OF STUDENTS – FUTURE SOCIONOMIC PROFESSIONALS

The paper highlights the term and structure of conflict resolution competence of students – future socionomic professionals. The content of the term “conflict competence” is analyzed and the comparative analysis of both terms is provided.

Keywords: conflict resolution competence, conflict competence, conflict resolution competence structure, conflict resolution competence components.

Матеріал надійшов 18 червня 2011 р.

УДК 373.5.016

Макаренко О. М., Голубєва М. О., Литус О. А.

СИСТЕМА МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ – КРОК ДО ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МОЛОДОГО ВЧИТЕЛЯ

Статтю присвячено питанню участі у методичній роботі вчителів-початківців та розгляду діяльності керівників загальноосвітніх навчальних закладів. Проаналізовано зміст понять: методична робота, керівник загальноосвітнього навчального закладу, вчитель-початківець.

Ключові слова: науково-методична робота, загальноосвітня школа, ключові компетентності молодого вчителя.

Актуальність дослідження. Відповідно до положень законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», наказів Міністерства освіти та науки, молоді та спорту методична робота у загальноосвітній школі посідає важливе місце [1; 2; 8]. Робота методичного об'єднання будується відповідно до вимог стратегічних документів школи.

Методичне об'єднання:

- проводить проблемний аналіз результатів освітнього процесу;
- вносить пропозиції зі зміни змісту та структури обов'язкових навчальних курсів, їх навчально-методичного забезпечення, з коректування вимог до мінімального обсягу та змісту навчальних курсів;

- проводить початкову експертизу істотних змін, внесених викладачами до навчальних програм, що забезпечують засвоєння учнями вимог державних освітніх стандартів;
- вносить пропозиції з організації та змісту атестації педагогів та досліджень, орієнтованих на поліпшення освоєння учнями навчального матеріалу відповідно до державних освітніх стандартів;
- приймає рішення про підготовку методичних рекомендацій на допомогу вчителям, організує їх розробку та організацію;
- розробляє методичні рекомендації для учнів та їхніх батьків з метою найкращого опанування відповідних предметів і курсів, підвищення культури навчальної праці, дотримання режиму праці й відпочинку;
- організовує роботу методичних семінарів для малодосвідчених учителів-початківців [9, с. 45].

Методичне об'єднання узгоджує свою діяльність із відповідними кафедрами в особі їхніх завідувачів. У своїй роботі методичні об'єднання підзвітні педагогічній раді.

Методичне об'єднання має право:

- висувати пропозиції про поліпшення навчального процесу у школі;
- звертатися за консультаціями з проблеми навчання й навчальної діяльності учнів до заступників директора школи з науково-методичної, навчально-виховної роботи, до завідувачів кафедр;
- порушувати питання про заохочення своїх членів за успіхи в роботі, активну участь в інноваційній діяльності;
- готувати свої пропозиції при проведенні атестації вчителів;
- порушувати питання публікації матеріалів про кращий досвід, накопичений у рамках методичного об'єднання;
- рекомендувати своїм учасникам різні форми підвищення кваліфікації за межами школи [6, с. 56].

Модернізація шкільної освіти, яка відбувається в Україні, є еволюційно-прогностичним процесом, що передбачає необхідність удосконалення управління підвищенням педагогічної майстерності кожного вчителя.

Зміни в структурі та змісті загальної середньої освіти в Україні мають глибинний характер. Саме тому потребують розв'язання проблеми підготовки вчителя, який усвідомлює свою соціальну відповідальність, є суб'єктом особистісного та професійного зростання, уміє досягати нових педагогічних цілей.

Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів надає кожному вчителю нашого регіону широкі можливості для

оновлення, удосконалення, поглиблення своєї професійної підготовки в прийнятний для нього спосіб із застосуванням нових інформаційних технологій. Хоча навчання в сучасній системі підвищення кваліфікації педагогічних кадрів надзвичайно змістовне й результативне, однак обсяг знань, який учитель отримує на курсах один раз на 4–5 років, як з'ясувалося, недостатній. Звіряти рівень своїх знань із вимогами часу, завданнями, які стоять перед навчальним закладом та вчителем, необхідно постійно та систематично, а відтак, постійне поповнення знань кожним педагогом, систематичне вдосконалення професійної майстерності має проходити активно й в міжкурсовий період. Ці завдання в першу чергу покликана розв'язати внутрішньошкільна методична робота.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методологічною та теоретичною основою методичної діяльності в школі стали праці відомих учених Ю. К. Бабанського, В. І. Бондаря, М. М. Поташника, М. Н. Скаткіна, І. А. Зязюна, Т. І. Шамової, які розкривають проблеми управління всіма структурними підрозділами школи та відзначають стратегічні напрями розвитку освіти [7, с. 42].

Будуючи систему методичної роботи в загальноосвітній школі, ми виходимо з того, що це має бути, з одного боку, систематична колективна, з іншого боку, індивідуальна діяльність педагогів, яка сприятиме їхнім творчим пошукам і відповідатиме запитам кожного члена колективу. **Мета цієї наукової розвідки** – дослідити формування цієї системи та участь у ній молодих вчителів.

Виклад основного змісту. У своїй практичній діяльності використовуємо наукові дослідження І. П. Жерносека, І. Л. Лікарчука, Н. І. Клокар, А. П. Ситник, Т. С. Рабченюк. Зміст праць цих авторів формує стратегічний напрям, що дає можливість значно підвищити рівень внутрішньошкільної науково-методичної роботи, спрямованої на формування професійно-педагогічної культури вчителів, прирощення знань, продукування нових педагогічних ідей, технологій, узагальнення та поширення перспективного педагогічного досвіду.

Ознайомившись із сучасними підходами та аналізом науково-методичної діяльності в загальноосвітній школі (ЗОШ), ми узагальнили основні завдання та функції цієї роботи для трьох рівнів. На нашу думку, до цих рівнів можна віднести: науково-теоретичний (завдання та функції сучасної науки), колективно-педагогічний (загальні цілі та особливості роботи педагогічного колективу), індивідуально-особистісний (саморозвиток, саморефлексія, самодіагностика вчителя) (див. табл. 1).

Таблиця 1. Рівні та функції науково-методичної роботи в ЗОШ

Перший рівень – педагогічна наука	Другий рівень – педагогічний колектив	Третій рівень – учитель
Теоретичне осмислення нових освітніх тенденцій	Консолідація інтелектуального потенціалу колективу (синергетичний підхід)	Поглиблення знань
Профілактика типових для всіх шкіл недоліків	Організація діагностики рівня викладання (експертний підхід)	Поведення саморефлексії, самодіагностики
Впровадження і використання сучасних досягнень психолого-педагогічної науки	Експертна оцінка навчальних планів, підручників (інноваційний підхід)	Розширення мотивів творчої діяльності
Узагальнення кращого педагогічного досвіду	Стимулювання колективної творчості (кооперативний підхід)	Удосконалення педагогічної майстерності
Проведення науково-дослідної, експериментальної діяльності	Залучення колективу до дослідно-експериментальної роботи (дослідницький підхід)	Розвиток умінь проведення психолого-педагогічних досліджень

Враховуючи комплексний характер внутрішньошкільної методичної роботи, її можливо організувати за кількома напрямками: 1) безперервне підвищення кваліфікації вчителів через систему методичних семінарів, творчих уроків, самоосвіту з обраної теми; 2) створення методичного комплексу з усіх дисциплін – розробка фонду уроків, позакласних заходів, дидактичного матеріалу в навчальних кабінетах, «банку» педагогічних ідей; 3) посилення індивідуального підходу до вчителів, врахування досвіду, інтересів педагогів, характеру труднощів у роботі, психологічних особливостей учителів; 4) підвищення рівня аналізу і самоаналізу [1, с. 93].

Зміст науково-методичної роботи в школі визначено цілями і конкретними завданнями, які впливають з аналізу результатів навчально-виховного процесу та проблематики школи. Тему наукової проблеми школи вважаємо головним завданням педагогічного колективу, виконання якого дає змогу якісно навчати дітей, творчо працювати, виховувати активних громадян України.

На думку провідних науковців [5; 6; 7; 8], структура методичної роботи в школі повинна мати системний поліструктурний диференційований та прогностичний характер. Тому будувати її слід як організаційно-функціональну модель, в основі якої – блочно-модульний підхід за трьома можливими напрямками діяльності: I. Пізнавальна діяльність; II. Тематична діяльність; III. Узагальнююча діяльність.

Протягом першого року роботи над науковою проблемою методичну роботу необхідно організувати за першим модулем, спрямовуючи її на розвиток у членів колективу нового рівня педагогічного мислення. Це необхідно робити, бо, за даними соціологічних досліджень, саме вчителі є найбільш консервативною частиною суспільства. І це зрозуміло: упродовж багатьох попередніх років вони були налаштовані на авторитарну модель спілкування, а основне завдання вбачали у тому, щоб дати учням усі знання відповідно до шкільної програми. Щоб змінити ав-

торитарний підхід і напрацювати методику ненасильницької взаємодії вчителя та учня, у школі організовано дослідно-експериментальну роботу з проблеми застосування педагогіки толерантності, що є основою всіх інноваційних процесів [3, с. 18].

Протягом другого року роботи над проблемною темою методичну роботу спрямовують на підвищення готовності вчителів до застосування сучасних методів і форм навчання (кооперативного навчання; методу випадків та методу ситуацій; латерального навчання, соціодрами, навчальних тренінгів тощо).

На останньому етапі (третій–п'ятий рік), як правило, організовують роботу над безпосереднім застосуванням інноваційних технологій, які базуються на випробуваних часом класичних підходах (гуманістичному, особистісно-орієнтованому, розвивальному, громадянському та ін.).

Щоб успішно впроваджувати нововведення у роботу школи, найбільше уваги приділяють підвищенню наукової компетентності та професіоналізму педагогів, керуючись висловом: «Передусім зміст методичної роботи з кадрами (а не її форми) визначає її позитивний результат». Тому роботу проблемного науково-теоретичного семінару «Найновіші досягнення педагогіки та психології» розраховано на три роки. Його мета – ознайомити колектив із найважливішою актуальною інформацією з питань педагогічної теорії, досягнень сучасної науки, підвищити методичну підготовку вчителів. Семінар дає можливість значно підвищити рівень науковості, вийти за межі особистої методичної підготовки, націлити педагогів на вдосконалення знань, практичних навичок і вмій у міжкурсовий період.

Поруч із цим у школі постійно працює психолого-педагогічний семінар «Психологічні основи педагогічної праці», який має практичне спрямування. Його мета – сприяти підвищенню науково-теоретичної і практичної підготовки вчителів, спонукати до аналізу конкретних педа-

гогічних ситуацій. На заняттях семінару поряд із питаннями теорії опрацьовуємо практичні завдання, зокрема з розв'язання задач ситуативного характеру з питань виховання, дидактики, психології, відбувається широкий обмін досвідом слухачів із різних проблем. Після інформаційного повідомлення часто організуємо педагогічні дискусії. Семінарські заняття доповнюємо тематичними виставками основної та додаткової літератури, показом матеріалу з досвіду роботи.

Важливе значення має тісна співпраця адміністрації школи з практичним психологом, яка сприяє здійсненню особистісно-орієнтованого підходу до науково-методичної підготовки вчителів. Із цією метою вивчаємо запити і потреби кожного педагога, його особистісні та професійні якості, визначаємо, наскільки комфортно він відчуває себе в школі. Для оптимального керівництва методичною роботою з участю педагога-психолога використовуємо такі методики: «Дослідження взаємовідносин адміністрації і педагогічного колективу», «Виявлення факторів, які впливають на розвиток і саморозвиток педагогів», «Аналіз мотивації діяльності педагогів». Це дає змогу краще зрозуміти систему роботи адміністрації з педагогічним колективом, проаналізувати міру узгодженості управлінських дій, оцінити внесок кожного заступника директора в забезпечення професійного розвитку педагогів, визначити теми самоосвіти директора та заступників, а також тематику для апаратного навчання.

З метою формування програми професійного й особистісного розвитку педагога, діагностики проблем, які виникають, проводимо тестування, опитування, консультування за участю психолога, що стає приводом для діалогу з педагогом, для учнівського емоційно-особистісного контакту з ним. Все це сприяє розвитку позитивної мотивації у педагогів, створенню атмосфери співробітництва в колективі.

Найбільшої уваги у педагогічному колективі потребують молодосвідчені вчителі, яким особливо необхідна професійна і психологічна підтримка. Для молодих учителів створено «Школу педагогічного становлення» [4], де слухачі поглиблюють знання теоретичного матеріалу, ознайомлюються з методичними прийомами на уроці, оволодівають методами педагогічного дослідження, проводять ділові та рольові ігри. Стажування, наставництво, проведення декади наставника, тижня молодого вчителя також сприяє «входженню» молодого педагога в професію, створює оптимальні умови, щоб період адаптації на початкових стадіях педагогічної діяльності був найменш болісним.

У школі, як правило, працюють традиційні й нетрадиційні методичні осередки, які об'єднують різні категорії вчителів і мають певну конкретну мету. Серед них – предметні методичні об'єднання класних керівників, педагогічна майстерня вчителя-методиста, навчальний центр педагогічної майстерності, творча проблемна група, творчі пари вчителів, консультпункти, дискусійний клуб. Усі вони організовані з обов'язковим урахуванням спільних інтересів до певних проблем і будуються на психологічній сумісності педагогів. У процесі їхньої діяльності навчальні кабінети поповнюються новим дидактичним матеріалом, розробляються моделі уроків із використанням нових педагогічних технологій, а спільна робота в методичних осередках сприяє взаємному збагаченню, взаємодопомозі, взаємоконтролю.

Масові методичні заходи – це дні презентацій кафедри, дні науки, мистецтва, предметні тижні, тижні педагогічної майстерності, – вони дають змогу зібрати матеріал, який і становить банк педагогічних знахідок учителів.

Поряд із колективними, груповими, парними формами методичної роботи проводимо індивідуальні (вивчення творчої лабораторії вчителя в період атестації, виконання докурсівих і післякурсівих завдань, керівництво самоосвітою), що позитивно впливає на вдосконалення професіоналізму вчителя. Щоб знання, одержані педагогом на курсах, стали надбанням колег, практикуємо висвітлення цього питання в рубриці методичного бюлетня, а також анкетування та звіти вчителів, що пройшли курси, на методичних об'єднаннях.

З метою впровадження особистісно-орієнтованого педагогічного підходу та підвищення професіоналізму вчителів розроблено програму шкільних конкурсів: «Класний керівник року»; «Учитель року»; «Урок року» (передбачає презентацію вчителя); «Кращий молодий спеціаліст “Надія школи”»; «Кращий класний колектив»; «Кращий кабінет школи» [9, с. 44].

Висновки. У процесі організованої системи такої науково-методичної роботи підвищується компетентність вчителя як одна із провідних професійно значущих якостей, удосконалюється здатність реалізувати свої знання на практиці, відбувається оволодіння всім необхідним комплексом педагогічних ключових компетентностей, розширюється загальний кругозір. Це допомагає вчителю виробити свій педагогічний стиль, передбачити труднощі, пов'язані з особистісним розвитком, досягти високого рівня теоретичної підготовки, оперативно та гнучко реагувати на виклики часу, розвивати власні творчі здібності.

Література

1. Артюшенко В. І. Інтеграція навчання і національного виховання в контексті сучасної освіти / В. І. Артюшенко. – К., 2001. – С. 106–112.
2. Архипова С. П. Розвиток педагогічної творчості викладачів вищих навчальних закладів / С. П. Архипова. – К., 2008. – С. 19–23.
3. Аузіна М. О. Інноваційні процеси в освіті / М. О. Аузіна. – Львів : ЛБІ НБУ, 2003. – 103 с.
4. Власенко А. Н. Особистісно орієнтований підхід у вихованні майбутніх освітян / А. Н. Власенко. – К., 1997. – С. 12–18.
5. Кобильченко В. В. Формування особистості як психолого-педагогічна проблема / В. В. Кобильченко. – К., 2010. – С. 3–12.
6. Коновалов О. Ю. Методологічні аспекти розвитку інформаційно-програмного і програмно-методичного забезпечення навчального процесу / О. Ю. Коновалов. – К., 2006. – С. 39–45.
7. Кравченко Л. М. Неперервна педагогічна підготовка менеджера освіти / Л. М. Кравченко. – Полтава : Техсервіс, 2006. – 418 с.
8. Крижко В. Теорія та практика менеджменту в освіті / В. Крижко. – Запоріжжя : Просвіта, 2003. – 272 с.
9. Литвинова С. Г. Організація навчання вчителів інформаційно-комунікаційним технологіям. Інноваційні технології в освіті / С. Г. Литвинова // Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції. – Симферополь, 2006. – С. 38–44.

O. Makarenko, M. Golubeva, O. Lytus

**THE SYSTEM OF METHODOLOGICAL WORK IS A STEP
TO THE FORMATION OF KEY COMPETENCIES OF YOUNG TEACHER**

This article is devoted to the topic of the young school teachers competence development.

Keywords: secondary school, professional competences, young teachers.

Матеріал надійшов 22 травня 2011 р.